

Pidetään uudet sikataudit poissa maasta

Suomen eläintautitilanne on erittäin hyvä. Suomi on yksi harvoista maista, joka on vapaa sikojen PRRS-taudista (Porcine Reproductive and Respiratory Syndrome). Hyvän terveystilanteen ansiosta eläinten lääkitsemistarve on saatu pidettyä kohtuullisena. Esimerkiksi kansallisessa salmonellavalvontaohjelmassa satunnaisesti sioista löytyvät salmonellat ovat edelleen herkkiä tutkituille mikrobilääkkeille. Eviran asiantuntijat pitävät erittäin tärkeänä, että sikojemme hyvää tautitilannetta suojataan edelleen.

Lainsäädäntöön perustuen viranomaistoimin valvotaan eläintuontia vain kaikkein vakavimpien eläintautien varalta. Alueilta, joilla esiintyy esimerkiksi klassista tai afrikkalaista sikaruttoa tai suu- ja sorkkatautia, ei eläimiä saa tuoda. Tuontimahdollisuuksiin vaikuttavat lisäksi Suomen lisävakuudet Aujeszkyin taudin, TGE:n (Transmissible gastroenteritis) ja luomistaudin (*Brucella suis*) varalta. Jos tuoja huolehtii lainsäädännön vaatimusten täyttymisestä, viranomaisnäkökulmasta tuonnille ei ole esteitä.

PRRS on todellinen uhka

PRRS¹ (Porcine Reproductive and Respiratory Syndrome) on katsottu yhdeksi merkittävimmistä sikataudeista maailmalla. Sitä pidetään sikoja Suomeen tuotaessa suurimpana uhkana. Tuontieläinten mukana Suomeen voi tulla myös muita virustartuntoja, jotka aiheuttavat PRRS-tautia vähemmän oireita, mutta heikentävät silti sianlihan tuotannon kannattavuutta. Virustautien seurauksena bakteerien aiheuttamien jälkitautien vaara kasvaa ja bakteeritautien hoito lisää antibioottilääkitysten tarvetta. Kaikkia oireita aiheuttavia virus- ja bakteeritauteja vastaan ei ole olemassa rokotteita.

Maamme on Ruotsin ja Norjan ohella yksi harvoja maita, joissa ei esiinny sikojen PRRS-tautia. Tautivapaudesta johtuen Uusi-Seelanti ostaa sianlihaa Suomesta. Tauti on yleinen Manner-Euroopassa ja myös Tanskassa. PRRS-taudin torjunta ei ole onnistunut yhdessäkään maassa, johon tauti on levinnyt eläintuontien myötä. Ruotsissa todettiin PRRS kesällä 2007 kahdeksan eri omistajan yhteensä 15 sikatilalla. Taudin alkulähde ei selvinnyt, mutta se ei tullut Ruotsiin eläintuontien mukana. Torjunta onnistui, mutta se oli hyvin kallista. Kokonaiskustannuksiksi arvioitiin 50 miljoonaa kruunua (5,4 miljoonaa euroa)¹.

PRRS on helposti leviävä ja merkittävä virustauti. Suomeen tullessaan se voi aiheuttaa porsastuotannolle ja lihasian kasvatukselle merkittäviä tappioita etenkin levitessään tilalta toiselle uutena tartuntana. Tappiot ovat pääosin seurausta emakoiden hedelmällisyshäiriöistä, lisääntyneestä porsaskuolleisuudesta ja kasvavien sikojen lisääntyneestä sairastuvuudesta sekä heikentyneestä kasvusta. Näiden lisäksi PRRS aiheuttaa yleisoireita kuten kuumetta ja syömättömyyttä sekä hengitystieoireita. Lisääntynyt sairastavuus heikentää huomattavasti eläinten hyvinvointia.

PRRS-vapautta on pidetty Suomessa arvokkaana eläinten terveydentilan ja hyvinvoinnin kannalta. Maissa, joissa PRRS-tautia esiintyy, se vaikuttaa kaikkien tilojen toimintaan. Osa tiloista tai alueista voi pyrkiä pitämään taudin poissa, kun taas osa pyrkii rokotuksiin ja muihin toimenpitein pitämään oireita kurissa. Tilan pysyminen tartunnasta vapaana edellyttää näissä maissa erityisjärjestelyjä eläinliikenteen, eläinaineksen hankinnan ja tilan muun tautisuojausosalta. Tiloilla, joilla PRRS-tautia esiintyy, tartunnan vaikutuksia voidaan koettaa vähentää ohjaamalla tilan omaa toimintaa. Tartunnan siirtymistä pyritään estämään esimerkiksi huolehtimalla uudistuseläinten vastustuskyvyn kehittymisestä ennen niiden yhdistämistä tilan muihin aikuisiin eläimiin. Jos tilalla on jatkuvasti eri-ikäisiä sikoja, virus jää käytännössä tilalle kiertämään, sillä suuressa eläinmäärässä on aina tartunnalle alttiita uusia yksilöitä. Tällaisessa tilanteessa kasvaviin sikoihin kohdistuvat haitalliset vaikutukset ovat samanlaisia kuin tartunnan tullessa uutena tilalle. PRRS-viruskantojen muuntelu aiheuttaa lisähaasteen suojaavan vastustuskyvyn kehittymiselle ja rokotussuojan onnistumiselle.

Suomalaiset tuotantovahvuudet sikaloissa

Sikojen terveydenhuolto on ollut Suomessa uraa uurtavaa ja sillä on saavutettu hyviä tuloksia. Esimerkiksi porsasyskä- ja dysenteria vapaus terveydenhuollon kansallisella tasolla ovat elinkeinon 1990-luvulla käynnistämisen vapaaehtoisen terveystuotantokäytännön ansiota. Tilakohtaisin toimenpitein tilojen tuottavuutta voidaan edelleen tehostaa. Vieroitettujen porsaiden lukumäärä emakkoa kohti sekä porsaiden hyvä terveys ja kasvu välikasvatusvaiheessa ovat merkittäviä tekijöitä sikalan taloudellisessa tuloksessa.

Suomen hyvä salmonellatilanne on maailmassa lähes ainutlaatuinen. EU:ssa 2008 tehdyn selvityksen mukaan EU-maissa noin joka kolmannessa porsastuotantosikalassa esiintyi salmonellaa. Esiintyvyys kuitenkin vaihteli suuresti maiden välillä - Suomessa ja Norjassa ei selvityksessä todettu lainkaan salmonellaa². Suomen tulos on yhtenevä kansallisen salmonellavalvontaohjelmamme pitkäaikaisen seurannan tulosten kanssa.

Suomessa eläimille käytetään mikrobilääkkeitä moniin muihin Euroopan maihin verrattuna hyvin vähän; vain Ruotsin ja Norjan kulutusluvut suhteutettuna tuotantoeläinten biomassaan ovat vielä pienempiä³. Terveiden sikojen suoliston normaalimikrobistoon kuuluvat *Escherichia coli*-bakteerit ovat Suomessa⁴ ja Ruotsissa⁵ säilyttäneet herkkyytensä mikrobilääkkeille paremmin kuin esimerkiksi Hollannissa⁶ ja Tanskassa⁷.

Sekä ihmisten että eläinten taudinaiheuttajien antibioottiresistenssistä ollaan maailmalla yhä huolestuneempia. Suomessa on tehty uraa uurtavaa yhteistyötä ihmis- ja eläinlääketieteen asiantuntijoiden kesken mikrobilääkkeiden hallitun ja vastuullisen käytön edistämiseksi. Yhteinen julkilausuma mikrobilääkkeiden tehon säilyttämisen edellyttämistä toimista laadittiin viime syksynä⁸.

Tuontiin liittyvien riskien hallinta

Eläviä sikoja on tuotu yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta Suomeen vain maista, joissa tautitilanne on yhtä hyvä kuin Suomessa, ja noudattaen ETT ry:n (Eläintautien torjuntayhdistys) tuontiohjeita. Tästä periaatteesta luopuminen lisäisi merkittävästi yksittäisen tuojan oman sikalan tautiriskiä, mutta samalla myös muiden sikatilojen tautiriskiä. Elävien sikojen tuonti maista, joissa sioilla on sellaisia tarttuvia tauteja, joita suomalaisilla sioilla ei ole, on aina riski. Tämän vuoksi on suositeltu, että elävien eläinten sijasta tuotaisiin spermaa, jonka osalta tautiriskit ovat helpommin hallittavissa.

Keinosiemennyskarjujen alkuperätilat tulee nykyvaatimusten mukaan tutkia myös PRCV (Porcine respiratory coronavirus) -tartunnan varalta. Vaikka virus on hyvin yleinen maailmalla, sitä ei ole toistaiseksi todettu suomalaissioissa. PRCV:n yleisyyden vuoksi jalostuseläinten tuontimahdollisuus Suomeen keinosiemennyskäyttöön tai alkuperätiloille rajoittuu nykyisellään vain yksittäisiin maihin.

Nykyisellä sikaloiden terveystuotantokäytännöllä on pystytty ennaltaehkäisemään hyvin meillä esiintyvien, merkittävien sikatauti-leviämistä tilalta toiselle. Sikatautiasiantuntijat ovat olleet yksimielisiä siitä, että Suomen hyvää tautitilannetta kannattaa varjella. Jos maahan saataisiin uusi merkittävä sikatauti, jota ei vastusteta viranomaistoimin, tuottajat joutuvat itse vastaamaan oman tilan tautisuojauksesta nykyistä tehokkaammin. Tällöin myös elinkeinon piirissä jouduttaisiin todennäköisesti arvioimaan tautistatuksen mukaan eriytetyn kuljetusjärjestelmän tarvetta. Kuljetusjärjestelmän ylläpito edellyttää myös jatkuvaa tilojen seuranta laboratoriotutkimuksin, mistä aiheutuu lisätyötä ja – kustannuksia tuottajille.

Suomessa sikatilojen terveystuotantokäytännössä pyritään siihen, että saneeraustoimenpitein päästään eroon sellaisista tartunnoista, jotka sairastuttavat sikoja ja lisäävät lääkitystarvetta. Suureneva tilakoko on myös haaste tautisaneerausten toteuttamisen osalta. Suurissa yksiköissä tautien hävittämistoimenpiteiden edellyttämät työvaiheet ovat erittäin vaativia, työläitä ja kalliita. Vaikeudet saneeraustoimenpiteiden toteuttamisessa ja mahdolliset epäonnistuneet saneeraukset voivat johtaa tilanteeseen, jossa esimerkiksi PRRS jouduttaisiin siirtämään pois lakisääteisesti vastustettavien eläintautien joukosta. Tämä merkitsee sitä, että taudin vastustus jää kokonaan elinkeinon harteille.

Suomalaisen tuotannon vahvuuksista tulee huolehtia

Suomen hyvä eläintautitilanne ja maltillinen mikrobilääkkeiden käyttö ovat vahvuuksia, joiden eteen kannattaa tehdä työtä. Eläinaineksen tuonnissa uusiin eläintauteihin liittyvät riskit kannattaa pitää mahdollisimman pieninä ja tilojen omaan tautisuojaukseen kannattaa panostaa.

Lue lisää:

PRRS-taudista: http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/elainten_terveys_ ja_ elaintaudit/elaintaudit/siat/prrs-tauti/

ETT:n sivuilta tilojen tautisuojauksesta: http://www.ett.fi/ohjeet_ ja_ lomakkeet/tilatason_tautisuojaus

Sikaloiden terveystilarekisteristä: www.sikava.fi

Lisätietoja:

Sikojen sairaudet: Erikoistutkija Taina Laine p. 050 373 6614, erikoistutkija Laura Haltia, p. 050 409 2807

Sikojen virustaudit: tutkija Laura London p. 050 351 0308, erikoistutkija Tiina Nokireki 050 413 1687, tutkimusyksikönjohtaja prof. Liisa Kaartinen p. 040 840 7364

Mikrobilääkeresistenssin seuranta: erikoistutkija Lasse Nuotio p. 040 489 3443, tutkimusyksikönjohtaja prof. Anna-Liisa Myllyniemi p. 0400 287 398

¹ D. Viske et al. Hur mycket får PRRS-bekämpning kosta? – en veterinärmedicinsk och samhällsekonomisk analys. Jordbruks Verket Rapport 2009:4 http://www2.jordbruksverket.se/webdav/files/SJV/trycksaker/Pdf_rapporter/ra09_4.pdf

² Analysis of the baseline survey on the prevalence of *Salmonella* in holdings with breeding pigs, in the EU, 2008, Part A: Salmonella prevalence estimates, EFSA Journal 2009; 7(12): [93 pp.]. <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/doc/1377.pdf>

³ Grave K et al. Comparison of the sales of veterinary antibacterial agents between 10 European countries. J. Antimicrob. Chemother. (2010) 65 (9): 2037-2040. <http://jac.oxfordjournals.org/content/65/9/2037.full.pdf+html>

⁴ Suomen tiedot vuodelta 2007. FINRES-Vet 2007-2009, Finnish Veterinary Antimicrobial Resistance Monitoring and Consumption of Antimicrobial Agents, Finnish Food Safety Authority Evira, Helsinki, Finland, ISSN 1797-299X. http://www.evira.fi/files/products/1302157879317_finres_vet_2007_2009.pdf

⁵ Ruotsin tiedot vuodelta 2008, kuva EC 1 julkaisussa SVARM 2009, Swedish Veterinary Antimicrobial Resistance Monitoring. The National Veterinary Institute (SVA), Uppsala, Sweden, 2010. www.sva.se, ISSN 1650-6332. <http://www.sva.se/upload/pdf/Tj%C3%A4nster%20och%20produkter/Trycksaker/Svarm%202009.pdf>

⁶ Hollannin tiedot vuodelta 2009. MARAN-2009 - Monitoring of Antimicrobial Resistance and Antibiotic Usage in Animals in the Netherlands in 2009. <http://edepot.wur.nl/165958>

⁷ Tanskan tiedot vuodelta 2009. DANMAP 2009. Use of antimicrobial agents and occurrence of antimicrobial resistance in bacteria from food animals, foods and humans in Denmark. ISSN 1600-2032 http://www.danmap.org/pdfFiles/Danmap_2009.pdf

⁸ Julkilausuma 10.11.2010: Antibioottien tehon säilyttäminen vaatii rohkeita päätöksiä ja kansainvälistä yhteistyötä. <http://www.evira.fi/files/attachments/fi/elaimet/julkilausuma.pdf>